

Turvallisuus- ja kemikaaliviraston markkina- ja valvontasuunnitelma vuosille 2026-2029

Sisällys

1 Johdanto	2
1.1. Tausta ja säädösperusta	2
1.2. Mitä on markkina- ja valvonta?	2
1.3. Mitä hyötyä markkina- ja valvonnalla tuotetaan yhteiskunnalle?	3
2 Kohde	4
3 Valvontasuunnitelma osana Tukesin toiminnan suunnittelua.....	4
3.1 Tukesin strategia	5
3.1.1 Strategia ja ajankohtainen toimintaympäristö	5
3.2 Suomen markkina- ja valvonnan strategia vuosille 2026–2029.....	5
3.3 Tukesin sisäiset markkina- ja valvontatyötä tukevat tiimit	6
3.3.1 Tuotevalvontatiimi	6
3.3.2 Tuotteet ja kemikaalit -tiimi.....	6
4 Periaatteelliset linjaukset.....	7
4.1 Synergiaetujen tavoittelu	7
4.2 Markkina- ja valvonta-alusta Manta	8
4.3 Viestintä valvonnan työkaluna	8
5 Valvonnan suunnittelu.....	9
6 Valvontasuunnitelman arviointi ja päivittäminen	10

1 Johdanto

Markkinavalvonnassa Tukes toimii sen varmistamiseksi, että markkinoilla myynnissä olevat tuotteet ovat lainsäädännössä asetettujen vaatimusten mukaisia. Toiminnan keskeisenä tavoitteena on turvata EU:n yhdenmukaistamislainsäädännön soveltamisalaan kuuluvien yleisten etujen suojeleminen. Tukes voi ryhtyä toimenpiteisiin sellaista yhteisöä tai toimijaa kohtaan, jonka tuotteet eivät noudata lainsäädännössä säädettyjä vaatimuksia. Tällä asiakirjalla vahvistetaan Tukesin markkinavalvontasuunnitelma vuosille 2026–2029.

1.1. Tausta ja säädösperusta

Markkinavalvonnasta säädetään EU:n markkinavalvonta-asetuksessa.¹ Kansallisesti markkinavalvonnan yleiset ja yhdenmukaiset sääntelypuitteet sisältyvät markkinavalvontalakiin eli lakiin eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta (1137/2016).

Eräiden tuotteiden markkinavalvonnasta annetun lain (jäljempänä myös ”markkinavalvontalaki”) mukaan Tukes toimii monia tuotteita koskevien vaatimuksien valvonnasta vastaavana viranomaisena eli markkinavalvontaviranomaisena.

Markkinavalvontaviranomaisen on laadittava markkinavalvonnan soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvonnasta valvontasuunnitelma, jossa otetaan huomioon EU:n yhteinen markkinavalvonnan lainsäädäntö sekä markkinavalvonnan kansallinen strategia.

Tukesin valvomat EU-säädökset luetellaan markkinavalvontastrategian liitteessä 3. Lisäksi Tukesille kuuluu kulutuspalvelujen turvallisuudesta annetun lain (185/2025) mukaisia valvontatehtäviä.

1.2. Mitä on markkinavalvonta?

Markkinavalvontaa menettelynä leimaavat jälkikäteisyys, riskiperusteisuus sekä pistokoemaisuus. Toiminta ei siis pidä sisällään esimerkiksi ennakkolupien myöntämistä, systemaattista tuotteiden hyväksymistä

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2019/1020, annettu 20 päivänä kesäkuuta 2019, markkinavalvonnasta ja tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta sekä direktiivin 2004/42/EY ja asetusten (EY) N:o 765/2008 ja (EU) N:o 305/2011 muuttamisesta

ennen niiden myymistä tai mahdollisten käyttöön liittyvien lakisääteisten vaatimuksien valvontaa.

Markkinavalvontaviranomaisen toimintaan ja toimenpiteisiin voi kuulua esimerkiksi ennalta suunniteltu asiakirjojen, tuotteiden tai tilojen tarkastaminen, onnettomuuksiin tai epäkohtailmoituksiin reagoiminen, sekä soveltuvan lainsäädännön tulkitseminen. Markkinavalvonnassa voidaan hyödyntää myös epämuodollisia toimenpiteitä, joilla pyritään turvaamaan yhdenmukaistamislainsäädännössä suojattuja yleisiä etuja. Esimerkiksi tietojen vaihtaminen muiden markkinavalvontaviranomaisten kanssa, julkista tiedottamista tuotteisiin ja palveluihin soveltuvista vaatimuksista tai kuluttajaviestintä tuotteiden turvallisen käytön edellytyksistä ovat omiaan edistämään samoja tavoitteita kuin varsinainen ”formaali” markkinavalvonta lakisääteisine toimivaltuuksineen.

On hyvä huomata, että valvonnasta puhutaan myös laajemmassa merkityksisällössä kuin varsinaiset valvonta-asiat. Laajasti ymmärrettynä valvontaan voidaan katsoa kuuluvaksi myös esimerkiksi lupahallinto (ennakollista valvontaa), riskinarviointi, ohjaus ja neuvonta, tiedon tuottaminen ja varautuminen. Valvontaa laajemmassa merkityksessä ei käsitellä tässä suunnitelmassa.

1.3. Mitä hyötyä markkinavalvonnalla tuotetaan yhteiskunnalle?

Markkinavalvonnalla Tukes suojelee tuotelainsäädännössä tarkemmin määriteltyjä yleisiä etuja. Useista erilaisista tuoteryhmistä on voimassa EU-tason sääntelyä, jossa vahvistetaan tuotteille yhtenäisiä vaatimuksia. Näillä tuotevaatimuksilla tavoitellaan tuotesektorista riippuen esimerkiksi ihmisten terveyden, turvallisuuden, ympäristön, omaisuuden tai muun yleisen edun suojelua.

Toimiva markkinavalvonta on yksi niistä keinoista, joilla edistetään tuotteiden ja palvelujen turvallisuutta yhteiskunnassa – näin ehkäistään ihmisten ja ympäristön terveydelle aiheutuvia riskejä, vaaratilanteita sekä kilpailun vääristymistä. Markkinavalvonnan olennaisiin hyötyihin kuuluu myös EU:n sisämarkkinoiden sujuvan toiminnan varmistaminen.

Ensisijainen vastuu tuotteiden vaatimustenmukaisuudesta on valmistajilla, maahantuojilla ja myyjillä sekä palvelujen osalta palvelujen tarjoajilla. Monikansalliset toimitusketjut ja digitalisoitunut toimintaympäristö voivat kuitenkin aiheuttaa eritasoisia riskejä tuotteiden

vaatimustenvastaisuudesta, eivätkä kaikki kaupalliset toimijat noudata lainsäädäntöä vapaaehtoisesti. Lainsäädännössä asetetut vastuut ja velvollisuudet vaativat valvontaa toteutuakseen tehokkaasti myös käytännössä.

2 Kohde

Markkinavalvontasuunnitelma on tarkoitettu kaikille markkinoille saatettujen tuotteiden ja palvelujen vaatimustenmukaisuutta valvoville Tukesin ryhmille. Se on pyritty laatimaan siten, että sitä voidaan soveltuvien osin hyödyntää myös muissa ryhmissä, joissa ei harjoiteta varsinaista markkinavalvontaa eli markkinavalvontalain 1 §:n soveltamisalaan kuuluvien tuotteiden markkinavalvontaa.

Suunnitelma soveltuu ainoastaan liiketoiminnassa myytyjen tuotteiden tai palvelujen valvontaan, eikä siinä ole huomioitu yksityishenkilön ominaisuudessa harjoitettuun toimintaan, joka on pääsääntöisesti markkinavalvonnan ulkopuolella. Suunnitelmassa ei ole myöskään tarkoitus ottaa kantaa siihen, millaisissa tilanteissa tuotteen tai palvelun kohdalla on katsottava olevan kysymys (ammattimaisesta) valmistamisesta, markkinoille saattamisesta, markkinoilla saataville asettamisesta tai tarjoamisesta. Myös muissa tilanteissa, joihin liittyy huomattavasti erityispiirteitä tai sektorilainsäädännön uusia velvollisuuksia, toimijarooleja tai toimivaltuuksia, on noudatettava asiaan kuuluvaa huolellisuutta ja tarvittaessa tukeuduttava kollegoihin sekä Tukesin oikeudelliseen asiantuntijatukeen.

3 Valvontasuunnitelma osana Tukesin toiminnan suunnittelua

Toimintaympäristön muutokset ja valtiontalouden tilanne, joihin Tukesin strategia ja kansallinen markkinavalvontastrategia osaltaan perustuvat, ohjaavat viranomaistoimintaa enenevässä määrin kehittämään ja luomaan toimintatapoja, joilla saavutetaan vaikuttavia tuloksia vähenevillä resursseilla.

Vuoden 2025 aikana Tukesissa markkinavalvontaryhmien kesken tehostettiin valvontatoiminnan suunnittelua keskustelemalla ja koostamalla yhteistä näkemystä kansallisen markkinavalvonnan strategian nelivuotiskauden ajalle yhteisen valvontasuunnitelman muodossa. Suunnitteluprosessin kehittäminen jatkuu vuonna 2026.

3.1 Tukesin strategia

Markkinavalvonnassakin visionamme on Turvallinen ja kestävä tulevaisuus – se on tehtävä.

Valvontasuunnitelmaa laadittaessa on otettu huomioon [Tukesin strategia](#), joka ohjaa kaikkea Tukesin toimintaa. Strategia ei ohjaa valvontaa yksityiskohtaisesti, mutta se tulee kuitenkin ottaa huomioon valvonnan suunnittelussa. Strategisista painopisteistä voi saada tukea esimerkiksi valvottavien tuoteryhmien valitsemiseen ja valvontaprojektien suunnitteluun.

3.1.1 Strategia ja ajankohtainen toimintaympäristö

Tukesin strategian päivittämisen yhteydessä tarkastellaan myös toimintaympäristön muutoksia. Muutokset ja niiden painottumisen seuranta on myös markkinavalvonnan tärkeä tutka. Toimintaympäristöä analysoimalla tiedämme, mistä olemme tulossa, millaisessa ympäristössä valvomme tällä hetkellä, ja ennen kaikkea ennakoimme, minne olemme menossa. Erityisesti valvontaan liittyvänä toimintaympäristömuutoksena ovat valtionhallinnon kustannussäästöt – muutoksen johdosta valvontasuunnitelman tavoitteina ovat yhteinen suunta ja tekeminen sekä lakisäätteisiin ydintehtäviin keskittyminen. Strategian vuosihuollossa 2025 hahmoteltiin myös tulevaisuuskolmio Tukesin tulevaisuudesta turvallisuusviranomaisena. Se toimii analyysikehikkona, jonka avulla tunnistetaan kolmenlaisia, analyysin kohteeksi valitun aiheen tulevaisuuteen vaikuttavia tekijöitä.

3.2 Suomen markkinavalvonnan strategia vuosille 2026–2029

Suomen [markkinavalvontastrategiassa](#) vuosille 2026–2029 on vahvistettu neljä painopistettä:

- Vaikuttava valvonta – oikein kohdennetut toimet oikeaan aikaan
- Kestävä kehitys ja teknologinen murros – valvontaa muuttuvassa tuotemaailmassa
- Tiedon hyödyntäminen ja tuottaminen – tiedolla vaikuttavampaa markkinavalvontaa
- Digitaalinen kaupankäynti – valvonta digitaalisilla markkinoilla

Valvonnan vaikuttavuus ja perustuminen tietoon ovat Tukesin kaiken valvonnan läpäiseviä laadullisia tavoitteita sekä lähtökohtia. Kestävän kehityksen, teknologisen murroksen ja digitaalisen kaupankäynnin painopisteet puolestaan ohjaavat valvonnallista huomiota sisällöllisesti suunnaten sitä esimerkiksi tiettyyn teemaan, sektorilainsäädännön alueeseen tai kaupankäynnin kanavaan.

Kansallinen markkina- ja valvontastrategia on laadittu neljäksi vuodeksi, mikä antaa markkina- ja valvontaviranomaisille mahdollisuuksia pidempiaikaiselle toiminnan suunnittelulle ja soveltuvien painopisteiden huomioimiselle vuosittaisissa valvontasuunnitelmissaan.

Tukesin nelivuotista valvontasuunnitelmaa tullaan tarkastelemaan vuoden 2026 alussa markkina- ja valvontastrategian painopisteiden valossa. Tukesin markkina- ja valvonnassa pyritään löytämään keskeiset teemat oikeille ajankohdille, mikä edesauttaa vähenevien resurssien tehokasta käyttöä.

3.3 Tukesin sisäiset markkina- ja valvontatyötä tukevat tiimit

3.3.1 Tuotevalvontatiimi

Tuotevalvontatiimin (TUVA-tiimi) tehtäviin kuuluu tukea kansallisen markkina- ja valvontastrategian ja Tukesin markkina- ja valvonnan linjausten mukaista valvontatyötä sekä koordinoita Tukesin yhteisen valvontasuunnitelman muodostumista ja päivittämistä. TUVA-tiimi huolehtii Tukesin yksiköiden ja ryhmien välisestä yhteistyöstä erityisesti asioissa, joilla on laajaa tai periaatteellista merkitystä markkina- ja valvonnalle. Tiimissä keskusteltavat asiat keskittyvät tyypillisesti yleisiin, Tukesin kaikkia markkina- ja valvontaa harjoittavia ryhmiä koskettaviin teemoihin.

3.3.2 Tuotteet ja kemikaalit -tiimi

Tukesissa toimii markkina- ja valvonnan ja sen suunnittelun tukena Tuotteet ja kemikaalit -tiimi (TuKi-tiimi, aiemmin Tuotteiden kemikaalit), jonka tarkoituksena on

- edistää Tukesin yksiköiden ja ryhmien välistä yhteistyötä tuotevalvonnan alueella (yhteistyö käytännön valvontatoiminnan yhteensovittamisessa)
- edistää tiedonvaihtoa tuotevalvonnasta Tukesissa eri sektorilainsäädännön aloilta

- tukea yhteisten valvontaprojektien suunnittelua

TuKi-tiimi pyrkii tunnistamaan aiheita, jotka soveltuvat ryhmäraajat ylittäviksi, yhteisiksi valvontaprojekteiksi. Tiimissä laaditaan projektien suunnittelua tukevaa ohjeistusta.

4 Periaatteelliset linjaukset

Näitä linjauksia voidaan mukauttaa valvottavaan tuotesektoriin liittyvien erityispiirteiden vuoksi tai muusta perustellusta syystä. Kaikessa valvonnassa on myös noudatettava ensisijaisesti lainsäädäntöä, eikä tällä suunnitelmalla ole tarkoitettu poiketa valvontaan tai tuotteisiin soveltuvan lainsäädännön vaatimuksista.

4.1 Synergiaetujen tavoittelu

Markkinavalvonnassa pyritään hyödyntämään valvonnan voimavaroja mahdollisimman tehokkaasti. Tämän vuoksi valvonnassa tulee välttää päällekkäistä työtä ja pyrkiä saavuttamaan rahallisella panoksella mahdollisimman suurta hyötyä yleiselle edulle.

Tukes tavoittelee sekä sisäisesti, kansallisesti että kansainvälisesti sujuvaa yhteistyötä markkinavalvonnassa. Esimerkiksi Tukesista on jäseniä kansallisessa markkinavalvonnan yhteistyöryhmässä, jota johtaa Suomen markkinavalvonnan yhteyspiste (Fipoint). Yhteistyön ulottuvuutena keskeistä on myös neuvonnasta ja valvonnasta huolehtivien tiimien ja henkilöiden välinen tiedonvaihto. Edellä kohdassa 3.3 esitetyt tiimit pyrkivät työskentelyssä säännölliseen vuoropuheluun markkinavalvonnan ajankohtaisista teemoista.

Sisäisesti toimivan yhteistyön lisäksi Tukes osallistuu aktiivisesti erillishoiduksella ja monen toimijan yhteistyönä toteutettuihin tuotevalvonnan projekteihin, kuten EU:n, pohjoismaisen yhteistyön tai Suomen valtionhallinnon toimielimien rahoittamiin yhteisiin valvontahankkeisiin. Tukes pyrkii tarkastelemaan valvonnan näytehankintoja tarvittaessa laaja-alaisesti eri sektorilainsäädäntöjen vaatimuksien näkökulmasta riskiperusteisuus huomioiden.

Tämä linjaus soveltuu erityisesti Tukesin ennalta suunniteltuun eli proaktiiviseen valvontatoimintaan (suunnitelmallinen valvonta).

4.2 Markkinaevalvonta-alusta Manta

Tukesissa on vuonna 2025 alkanut markkinaevalvonta-alusta Mantaa käyttö. Järjestelmä on käytössä kaikilla Tukesin markkinaevalvonnan sektoreilla ja on yhteiskäyttöinen Säteilyturvakeskuksen ja Suomen Ympäristökeskuksen kanssa.

Mantaan kehityksen keskeinen tavoite on ollut rakentaa järjestelmä, joka palvelee laajasti kaikkia markkinaevalvontaa tekeviä viranomaisia. Yhteiskäyttöinen järjestelmä mahdollistaa resurssien säästämisen, riskiperusteisuuden parantamisen ja yhtenäisten prosessien tukemisen.

Manta-alustaa käytetään aina, kun se on teknisesti sektorin valvonnassa mahdollista. Alustan tietosisällön eheys pyritään varmistamaan ja Mantassa olevaa tietoa hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan valvonnan suunnittelussa ja toteuttamisessa. Muiden viranomaisten käyttöönottoa edistetään mm. sidosryhmäyhteistyössä jakamalla tietoa järjestelmästä.

Manta-järjestelmän yhdenmukainen, oikea ja kattava käyttö parantaa kerättävän tiedon laatua ja tuottaa tietoa käytettäväksi toiminnan ohjaamiseen, riskiperusteisen valvonnan tueksi, yhteiskunnalliseen keskusteluun ja lainsäädännön kehittämistä varten. Järjestelmän yhdenmukaista käyttöä tukemaan on luotu ohjeistusta, joita päivitetään kehityksen mukaan. Ohjeet löytyvät valtionhallinnon yhteisestä eOppiva-oppimisympäristöstä.

4.3 Viestintä valvonnan työkaluna

Viestintä tukee valvonnan mahdollisimman suurta vaikuttavuutta. Erityisesti silloin, kun on kyseessä epämuodollisempi markkinaevalvontaan liittyvä viranomaisen toiminta, on ulospäin näkyvän toiminnan strateginen kohdentaminen oikealle ryhmälle tärkeässä roolissa valvonnan vaikuttavuuden maksimoimisessa.

Viestimällä lainsäädännön vaatimuksista sekä markkinaevalvonnan ajankohtaisista aiheista voidaan tavoittaa tyypillisesti enemmän toimijoita kuin varsinaisilla markkinaevalvonnan toimenpiteillä, jotka osoitetaan välittömästi valvonnan tai pyynnön kohteena olevalle (oikeus)henkilölle. Viestintää voidaan toteuttaa nopeammin kuin muodollisia markkinaevalvonnan toimenpiteitä, ja viestinnällä voidaan myös edistää

luottamusta viranomaisten toimintaan sekä saavuttaa Tukesin imagoon liittyviä etuja.

Tukes tavoittelee viestinnän käyttöä valvonnan tukena ja aktiivista viestintää tärkeistä valvonta-asioista. Painopistettä siirretään edelleen tietoisesti yksilöllisestä neuvonnasta laaja-alaisempaan tiedottamiseen ja hyödynnetään tässä tarkoituksessa mm. Tukes Kampus-verkkokoulutus alustaa. Tukes toteuttaa tiedottamista suunnitelmallisesti ja käyttäen käsillä olevaan tiedotustarpeeseen parhaiten soveltuvaa käytössään olevaa viestintäkanavaa tai useampia viestintäkanavia. Tukes pyrkii ottamaan valvonnan suunnittelemisessa huomioon myös viestinnän ja ajoittamaan viestintänsä mahdollisimman vaikuttavasti. Tukes jatkaa pitkää perinnettään strategisesta sidosryhmäyhteistyöstä esimerkiksi elinkeinoalan toimijoiden kouluttamisen ja neuvonnan keinoin. Tukesin markkina- ja valvontaan liittyvistä teemoista viestitään tarvittaessa yhteisrintamassa muiden (markkina- ja valvontaviranomaisten) kanssa.

Tukesissa jatketaan [Vaaralliset tuotteet -sivuston](#) käyttöä ja kehittämistä valvonnan sidosryhmien ja laajan yleisön tavoittamiseksi.

5 Valvonnan suunnittelu

Tukesin valvontaa suunnitellaan pääpainoisesti yksiköissä ja ryhmissä, joiden tehtäviin kuuluu tuotteiden markkina- ja valvonta ja/tai muu lainsäädännön noudattamisen valvonta. Tämä tarkoittaa sitä, että valvottavista tuotesektoreista, valvonnan yhteistyöstä, selvityksen ja näytteiden hankkimisesta, ja muista vastaavista käytännön toimintatavoista määrätään kussakin ryhmässä. Ryhmät suunnittelevat toimintaansa virastossa/yksikössä laadittujen tehtävänjakojen, budjettien, tavoitteiden ja suuntaviivojen puitteissa. Pääsääntöisesti suunnittelua tehdään kalenterivuosittain.

Samanaikaisesti määrärahojen vähentyessä on tarpeen löytää yhteistyömahdollisuuksia ja jakaa entistä tehokkaammin tietoa siitä, millaista valvontaa Tukesissa harjoitetaan ja mitä muutoksia Tukesin toimintaympäristössä on havaittu. Valvontaa harjoitetaan useammassa kuin yhdessä yksikössä sekä useissa ryhmissä, joissa voi olla eroavia toimintakäytäntöjä ja yhteistyön tapoja.

Yhteisen valvontasuunnitelman pyrkimyksenä on, että yhdessä vahvistetut vuosittaiset teemat ohjaisivat toiminnan suunnittelua vahvemmin.

Valvonnan suunnittelussa on varattava riittävästi aikaa ja resursseja myös reaktiiviselle valvontatyölle, jota ei voida suunnitella ennakolta (esimerkiksi tapahtuneet onnettomuudet tai Tukesille saapuvat ilmoitukset ja ilmiannot).

6 Valvontasuunnitelman arviointi ja päivittäminen

Valvontasuunnitelma on voimassa vuosille 2026–2029 ja sitä tarkastellaan uudelleen vuosittain ja päivitetään tarvittaessa. Valvontasuunnitelman päivittämisessä huomioidaan Tukesin strategiassa ja kansallisessa markkina- ja valvontastrategiassa mahdollisesti tapahtuvat muutokset. Vuosittaisesta tarkastelusta ja päivittämisestä huolehtii Tuotevalvontatiimi, joka osallistuu päivittämiseen myös TuKi-tiimin.

Liitteet	1.	Tukesin yhteisen valvontasuunnitelman liite 2026
----------	----	--